

OBSAH:

	Strana
Předmluva k druhému vydání	5
Hlava první. Kritika dnešního hospodářského řádu se stanoviska hospodářského a sociálního	7—19
<p>Původní základní myšlenky hospodářského liberalismu. Jeho výsledky a světlé stránky. Skrovné uskutečnění jeho humanních cílů. Svoboda pracovní smlouvy a zvláštnosti práce jako zboží. Tendence rozdělení důchodů v Sasku. Rozdělení jmění v Prusku. Škodlivé hospodářské účinky velkých nerovností v rozdělení důchodů a jmění. Vývoz kapitálů a zboží jako následek nedostatečné spotřeby velkých mas lidových. Udržování méně produktivní techniky přes svobodnou soutěž, odstraňování soutěže koalicí. Poznámky.</p>	
Hlava druhá. Kulturní a politická nebezpečí dnešního hospodářského řádu	20—40
<p>Působení uzavřeného domovního hospodářství na život rodinný. Hospodářské podmínky mravnosti obyvatelstva selského, zemědělských dělníků, domácích průmyslníků, továrních dělníků. Mravní ohrožení dělnic (prodavaček, číšnic). Přibývání kriminality v německé říši. Mravní nebezpečí bohatství. Vliv nepříznivých sociálních poměrů na vzdělávací ústavy, na denní tisk, na divadlo, na výtvarné umění. Politické následky hospodářských proměn. Příbuznost hospodářského a politického individualismu. Základní myšlenky tohoto. Jeho kapitalistická degenerace. Nebezpečí rozporu mezi politickým a hospodářsko-sociálním vývojem. Poznámky.</p>	
Hlava třetí. Odborně-spolkové hnutí	41—60
<p>Anglie jako vlast odborných spolků. Odstranění koaličních zákazů. Zevnější vývoj odborných spolků a zákonné jejich uznání. „Nové odborné spolky“, svazy odborných spolků. Sjezdy odborných spolků. Parlamentární výbor, statistika odborně-spolková. Rozhodčí soudy (R. Kettle) a smírčí komory (Mundella). Vývoj německého koaličního práva. Německé zákonodárství o spolcích jako překážka odborně-spolkových snah.</p>	

Sociálně-demokratické odborné spolky. Podceňování odborně-spolkových snah politickými vůdci. Hirsch-Dunckerovy odborné spolky. Podpůrný spolek německých knihtiskařů. Odborně-spolkové hnutí v Rakousku, Švýcarsku a Francii, v Severní Americe a Australii. Poznámky.

Hlava čtvrtá. Působnost zvláště anglických odborných spolků 61—84

Opatřování příjmů a použití jejich. Výhody spojení s pojišťovacími účely. Pojištění proti nezaměstnanosti. Příspěvky a podpory některých důležitějších odborných spolků. Organizace spolků. Charakteristika silného spolku. Odborně-spolková politika. Podmínky korporativního uzavírání pracovních smluv. Prostředky boje. Nutnost organizace podnikatelů. Pokojné srovnání pracovních sporů. Pohyblivé mezdní stupnice. Vylíčení života odborného spolkaře. Postavení a působnost úředníků odborných spolků. Politické chování anglických odborných spolků. Socialistické proudy v „nových odborných spolcích“. Působnost německých sociálně-demokratických odborných spolků a spolků Hirsch-Dunckerových. Poznámky.

Hlava pátá. Kritika působnosti odborných spolků dělnických 85—115

Námítky přívrženců nauky o mezdním fondu. Vyvrácení jich. Lassallův „železný“ mezdní zákon. Kritika. K. Marx uznává možnost zvýšení mzdy koalicemi. Hospodářské následky zvýšení mzdy, přesunutí na konsumenty. Přesunutí na obchod, zpětné přesunutí na zaměstnavatele. Následky pro výrobní techniku. Hospodářské následky kratší doby pracovní, zvláště pro výrobní techniku v průmyslu textilním. Sociálně se povznášející dělnictvo jako předpoklad technických pokroků. Adam Smith o hospodářských výhodách sociálních zlepšení. Posudky anglických státníků a velkoprůmyslníků o odborných spolcích. Obtíže zvýšení mzdy. Hospodářské podmínky rozkvětu dělnických svazů. Překážky organizace. „Průmyslová rezervní armáda“. Dějinný vývoj nezaměstnanosti v Anglii. Vliv stěhování. Péče o méně cenné nezaměstnanost. Organizace dělnic. Ohrožení veřejných zájmů pracovními spory. Sestátnění jako předstižný prostředek a pochyby o něm. Vychovávací působení odborných spolků. Poznámky.

Hlava šestá. Dělnické pojišťování 116—141

Nutnost dělnického pojišťování. Svobodné pomocné pokladny anglické. Projekty nuceného státního pojišťování starobního. Říšské zákonné nucené pojišťování dělnické v Německu. Císařské poselství ze dne 17. listopadu 1881. Nemocenské pojišťování. Závazek

ručení a úraz. pojišťování. Inval. a starobní pojišťování. Všeobecné ocenění německého dělnického pojišťování. Kritika nemocenského pojišťování. Kritika odborně-společenstevní organizace úrazového, invalidního a starobního pojišťování. Projekty pro reformu německého dělnického pojišťování. Pojišťování pro případ nezaměstnanosti na komunálním podkladě. Návrh prof. Adlera pro Basilej. Kritika. Nucené spoření dle prof. Schanze. Kritika. Závěrečné úvahy. Poznámky.

Hlava sedmá. Dělnické ochranné zákonodárství 142—170

Podstata dělnické ochrany. Její počátky v Anglii. Owenovy zásluhy. Desítihodinové hnutí. Mravní a tělesná degenerace továrního dělnictva. R. Oastler, Th. Sadler, Lord Ashley a Macaulay jako podporovatelé dělnické ochrany. Tovární inspektoři. Účinky anglického továrního zákonodárství. Počátky dělnické ochrany v Německu. Odpor Bismarkův. Císařské výnosy ze dne 4. února 1890. Reforma německé dělnické ochrany. Vývoj dělnické ochrany ve Francii, Švýcarsku a Rakousku. Obsah dělnické ochrany, pracovní řády, nedělní klid. Záповěď trucků, hygiena dílen. Práce dětí. Mladiství dělníci. Ženské síly pracovní. Zákonná maximální pracovní doba ve Švýcarsku a Rakousku. Posudek anglických odborných spolků dělnických o ni. Mravní a politický význam dělnické ochrany. Organizace továrního dozoru. Ženští inspektoři. Živnostenské soudy. Mezinárodní dělnické ochranné zákonodárství. Poznámky.

Hlava osmá. Zařízení zaměstnavatelů ku blahu dělnictva 171—180

Podíl na zisku. Dělnické výbory. Jejich nepatrný vliv ve mnohých případech. Dělnická obydlí. Pensijní ústavy a jejich nebezpečí. Oprávněnost blahobytných zařízení vůči třídě dělnické na sociálně velmi nízkém stupni. Patriarchální vztahy. Domácnostní výchova mladých dělnic. Snahy o lidové vzdělání. Poznámky.

Hlava devátá. Konsumní a výrobní společenstva 181—200

Počátky společenstevní v Anglii a Robert Owen. Rochdaleští pionýři. Nezdary anglických výrobních společenstev. Velkoobchodní společenstva. Společenstva ve Francii, v Německu, Schulze-Delitsch. Jeho spor s Lassallem. Ocenění konsumních spolků. Zneužívání jich Lassallem. Meze jejich působnosti. Podstata výrobního společenstva. Dělnická akciová společnost. Společenstva a odborné spolky. Výrobní a konsumní společenstvo v Oberwillu u Basileje. Společenstevní hnutí a švýcarská sociální demokracie. Poznámky.

Hlava desátá. Zemědělská otázka dělnická . . 201—241

Jihozápadní německé pracovní zřízení. „Heueringe“ ve Vestfálsku. Anglické agrární zřízení. Pruská agrární statistika. Vznik zemědělské dělnické třídy v severovýchodním Německu. Podružní poměr. Otřesení podružního poměru. Proměna podruha v deputát-níka. Zmenšená potřeba stálých pracovních sil při kapitalistickém utváření hospodářství. „Sachsengängri“. Jejich život. Objem odcházení. Výsledky tohoto zjevu. Hospodářské a psychologické motivy stěhování zemědělského dělnictva. Pruský čelední řád. Všeobecné ocenění zemědělské dělnické otázky na německém východě. Národně-politická stránka. Odborné spolky anglických zemědělských dělníků. „Osazování“ zemědělských dělníků. Zdatnost zemědělského malohospodářství. Příznivější postavení selských hospodářství vůči agrární krizi. Zákonná ochrana zemědělských velkohospodářství. Zákonodárství o rentových statech v Prusku. Příbuzné snahy v Anglii. Poznámky.

Hlava jedenáctá. O t á z k a b y t o v á 242—263

Výsledky obytní statistiky. Zvláštní zdražení malých bytů. Vliv nouze o byty na mravnost. Bída obytní a úmrtnost. Příčiny městské nouze o byty. Obytní poměry zemědělského dělnictva. Statistika zemědělských obytních poměrů v Badensku. Obytní zákonodárství v Anglii, Francii, Badensku a Hessensku. Miquelův návrh bytového zákona pro říši německou. Řešení bytové otázky podnikatelem, dělnické město Saltaire. Prémie na stavbu domů a zálohy pro dělnictvo král. kamenouhelných dolů v Saarbrücken; u Fr. Kruppa v Essenu. Mylhúzké dělnické město. Dělnická bytová společenstva v Hannoveru, Göttingkách a Berlíně. Obytní reforma dle plánů Lechlera a Schäffleho. Poznámky.

Hlava dvanáctá. A l k o h o l i s m a d ě l n i c k á o t á z k a 264—283

Podíl dělnické třídy na opilství. Zvláštní svádění dělnictva k požívání lihovin. Vliv majitelů rytířských statků, provozujících lihovarství, na rozšíření a nízké zdanění požívání kořalky v Německu. Vztahy mezi alkoholismem a trucky v Anglii, Belgii a Německu. Podporování opilství špatnou organizací sprostředkování práce. Postavení německé sociální demokracie k alkoholové otázce. Sociální bída není jedinou příčinou opilství. Účastenství anglického dělnictva na hnutí střídmostním, zvláště odborných spolkařů. Socialistická oposice proti tomu. Význam střídmostního hnutí pro stoupající třídní vývoj dělnictva. Povinnosti vyšších stavů. Poznámky.

Hlava třináctá. S o c i a l i s m a k o m u n i s m 284—318

Hospodářsko-liberální ráz dosud projednávaných reform. Pojem socialismu a komunismu. Vědecký

význam Marxismu a jeho vývoj z filosofie Heglovy a Feuerbachovy. Materialistické pojetí dějin. Marxova theorie o nadhodnotě. Rata a massa nadhodnoty. Výroba průmyslové rezervní armády. Centralisace kapitálu a vyvlastnění vyvlastňovatele. Tvoření průměrné ziskové raty. Zákon klesající ziskové raty. Hospodářské krize. Stammlerova kritika materialistického pojetí dějin. Sombartův výklad theorie hodnoty. Zkoumání centralisačních snah v moderním hospodářském životě pomocí německé statistiky; totéž na základě řemeslnické ankety „Spolku pro sociální politiku“. Meze veškovy výroby v živnosti. Centralisace výroby, neznamená vždy centralisaci kapitálového vlastnictví. Mylné náhledy Marxovy o postavení malých sedláků. Vollmarův úsudek o životnosti selské výroby. Povznesení anglické třídy dělnické die šetření král. pracovní komise. Komunism nenastupuje ani přirozeně nutně, ani se nejeví jako příkaz účelnosti. Svoboda v komunistické společnosti. Poznámky.

Hlava čtrnáctá. Státní socialism 319—351

Pojem státního socialismu. Vznik demokratického státního socialismu. Jeho účinky. Autoritářský státní socialism zastoupen St. Simonem, R. Owenem. Disraeli, Carlyle, von Radowitz, L. von Stein. Jeho theorie sociální monarchie. K. Rodbertus-Jagetzov, F. Pilgram. Akademičtí němečtí státní socialisté: Adolf Wagner, Gustav Schmoller a Albert Schäffle. Praktické autoritářského státního socialismu: Napoleon III., Bismarck, císař Vilém II. Kritika autoritářského státního socialismu. Nemožnost skutečně osobního režimu v moderních poměrech. Sociálně-politické postavení úřednictva. Příčiny sociálně-politické zaujatosti některých úředníků. Bismarck jako odpůrce hospodářsky neutrálního postavení úředníků. Sociálně-politická činnost úřednictva absolutní monarchie v Prusku a v Rakousku. Zamítnutí autoritářského státního socialismu. Poznámky.

Hlava patnáctá. Pozemkové reformní hnutí . . . 352—365

Postavení pozemkových opravářů mezi liberalismem a komunismem. Ricardova theorie pozemkové renty jako východisko. Henry George. Michael Flürscheim. Imaginární tvoření kapitálu. Kritika hnutí tohoto se stanoviska prakticko-politického. Klesání zemědělské pozemkové renty v záp. Evropě. Nutnost reformy poměrů městského pozemkového vlastnictví. Zdanění městské pozemkové renty. Poznámky.

Hlava šestnáctá. Křesťanství a dělnická otázka 366—384

Postavení křesťanů vůči pozemským statkům a vůči spolublížním. Křesťanský socialism. Křesťansko-demokratický komunism Lamennaisův. Zmírnění pří-

kazů křesťanské lásky k bližnímu oficiálními církvemi. Demokratické rysy křesťanství. Lev XIII. o sociálních povinnostech majetných. Sulzeův ideál obce. Možnost všeobecného sociálně-politického programu v katolické církvi. Jeho obtíže v církvích evangelických. Pokus spojení nacionalistických, socialistických a křesťanských zásad v programu národních sociálů. Sociální úloha křesťanství. Poznámky.

Hlava sedmnáctá. Anarchism 385—403

Pojem anarchismu. Jeho potírání částečně věci psychiatra a trestního soudce. Anarchism jako lidové hnutí v Rusku. Jeho souvislost s loupežnickou romantikou. Něčajev a Bakunin. Příznivé podmínky pro vývoj anarchismu v Rusku a Francii. Německý anarchism. Boj sociální demokracie proti anarchismu. Jeho podporování policejními agenty v Německu a Francii. Aristokratický anarchism Fr. Nietzscheho. Nebezpečí Nietzscheanismu. Pokojný anarchism P. J. Proudhona. Stammlerova kritika anarchistického ideálu pouhého konvencionálního společenství. Pokojný anarchism jako oprávněná reakce proti upřílišněné centralisaci a byrokratismu. Massowova kritika poměrů pruské správy. Styčné body pokojného anarchismu a nejvyšších mravních ideálů křesťanství. Poznámky.

Hlava osmnáctá. Obecní sociální politika . . . 404—437

Dřívější zneuznávání sociálně-politické zdatnosti obcí, zejména v Německu. Příčiny tohoto zjevu. Úzké vztahy mezi sociálními otázkami a obecní činností. Obec jako podnikatel. Vliv německých obcí na zavedení živnostenských soudů. Obecní bursy práce ve Francii. Obecní sprostředkovatelný práce v Německu. Statistika sprostředkování práce v Mnichově. Národní význam veřejného zdravotnictví ve městech. Hanse-nova theorie tří stupňů obyvatelstva. Kritika na základě německé statistiky. Péče o hygienu školami. Obecní péče o dobrou výživu lidu. Oposice některých Darwinistů proti hygieně. Sociální hodnota školy. Přeplnění školních tříd. Obecní péče o vzdělání lidu. Ráz chudinství. Soukromá dobročinnost. Reforma chudinství. Všeobecná účast na obecním životě a rozšíření obecní autonomie. Poznámky.

Hlava devatenáctá. Darwinism a sociální politika 438—464

Různosti v politickém stanovisku Darwinistů. Darwinovy názory o nezbytosti boje o existenci i pro lidi. Jeho pochyby ve přímě výběru stávajícím hospodářským řádem. Alfred Russel Wallace jako sociální a pozemkový opravář. Sociálně-opravářský evolutionism Benjamina Kidda. Neporozumění komunistickému požadavku rovnosti. Haeckel klade důraz na aristokratickou stránku Darwinismu. Ammonova so-

ciálně-anthropologická praedestinační nauka a její kritika. Zneuznávání významu, jenž v boji o existenci připadá sociální třídě. Odvislost tvoření tříd od politických a technických událostí. Poznámky.

Hlava dvacátá. Sociální hnutí ve Francii . . . 465—495

Dělnická třída a měšťanstvo před revolucí a za revoluce. Marat jako zástupce proletářských proudů. Hrůzovláda Hory. Spiknutí Graccha Babeufa. Administrativní centralism Napoleona I. Jeho sociální a hospodářská politika. Červencová revoluce a Saint-Simonisté. Ch. Fourier. L. Blanc. P. J. Proudhon. Sociální opraváři. Měšťanské království. Vypuknutí únorové revoluce. Nedostatek jasného sociálně-politického programu. Právo ku práci a národní dílny. Červnová bitva. Socialistický imperialism Napoleona III. Komuna. Sociálně-politická působnost třetí republiky. Francouzské dělnické strany. Postavení francouzské dělnické třídy. Byrokratický centralism jako pouto sociálního pokroku. Maloměstský ráz francouzského hospodářského života. Agrární program Marxistů. Poznámky.

Hlava dvacátá prvá. Sociální hnutí v Anglii . . . 496—523

Průmyslová revoluce. Politické poměry anglické v předvečer francouzské revoluce. Její působení na Anglii. Bída továrního dělnictva. Diagnosa Ricardova, Malthusova a Owenova. Reformní hnutí. Nový chudinský zákon. Chartisté. Liga proti obilnímu elu. Sociální literatura. Thomas Carlyle. Charles Dickens, Thomas Hood, Disraeli. Křesťanští socialisté John Stuart Mill. Rozšíření volebního práva. Vliv dělnické třídy na Whigy a Torye. Král. pracovní komise z r. 1891. Zpráva minority. Sociálně-politické výkazy kabinetu Gladstone-Rosebery. „Independent Labour Party. Socialistické snahy. Fabiánská společnost. Církevní socialism. Naléhavost reformy pozemkových majetkových poměrů. Poznámky.

Hlava dvacátá druhá. Sociální hnutí v Německu, Rakousku a Švýcarsku . . . 524—594

Německá společnost před vypuknutím francouzské revoluce. Její vliv na vývoj měšťanského uvědomění. Reakce po válkách za osvobození. Měšťanská oposice v Porýní. Karel Marx a Bedřich Engels. Komunistický manifest. Hnutí r. 1848. Obavy měšťanstva před proletářskými proudy. Dělnické hnutí v Berlíně, v Kolíně n R. Neue Rheinische Zeitung. Hospodářský rozmach let padesátých. Nová éra v Prusku. Ferd. Lassalle. Otevřená odpověď. Založení Všeobecného německého dělnického spolku. Lassallův boj proti Schulze-Delitzschovi. Lasalle a Bismark. Lassallův charakter a světový názor. Aug. Bebel, Vil. Liebknecht a vznik

internacionálů. Spojení Lassallovců a internacionálů. Sociálně-demokratické odborné spolky. Atentáty a socialistický zákon. Postavení německé vědy k sociální otázce. K. Rodbertus a L. Stein. Fr. Engels. Marlo von Bernhardi. Němečtí národohospodáři. E. Dühring, F. A. Lange, K. Marx, Lujo Brentano. Státní socialisté A. Schäffle a A. Wagner. K. Rodbertus. Descriptivní škola. G. Fr. Knapp a jeho škola. Spolek pro sociální politiku. Postavení měšťanských stran k sociální otázce. Konservativci. Úsudky Herm. Wagnera a K. Mayera o nich. Křesťansko-sociální strana Stöckrova. Její program. Sociální politika katolíků. Liberální strany. Jihoněmecká lidová strana Vývoj sociální demokracie po zrušení socialistického zákona. Volební výsledky. Nová organizace a nový program. Oposice „Mladých“. Vollmarovy řeči v mnichovském Eldoradu. Vollmarův „státní socialism“. Různice mezi politickými a odborně-spolkovými vůdci. Vollmarův agrární program. Bebelovo přestoupení k Vollmarovi ve Vratislavi. Protestanti sociální demokracie: Schönlanck, David, Quark, Bernstein. Obesýlání sjezdů. Bismark o zásluhách sociální demokracie. Sociálně-demokratičtí voličové a „cíle vědomí soudruzi“. Nejnovější stanovisko měšťanských stran. Katolicko-sociální program z r. 1893. Jihoněmečtí lidovci. Národně-liberální strana, hnutí středního stavu a antisemitism. Přednosti sociální demokracie před jinými stranami. Odstrašující účinek její zásadní agitace. Vzájemný vliv sociální demokracie a měšťanstva. Národně-sociální hnutí. Naumann jako zástupce bojovné dobývačné politiky. Jeho Marxism. Sociální hnutí v Rakousku. Sociálně-demokratické hnutí o právo volební. Obtíže odborně-spolkového hnutí. Agrární a maloměstský vývoj rakouského hospodářského života. Sociální hnutí ve Švýcarsku. Malé výsledky sociální demokracie. Odpor politicky-svobodné společnosti proti komunistickým snahám. Poučení, vyplývající z anglických a švýcarských poměrů. Poznámky.

